

UZASADNIENIE

Rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnienia zawartego w art. 71b ust. 7 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o systemie oświaty”, w brzmieniu nadanym przez art. 1 pkt 51 lit. d ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 357), zwanej dalej „ustawą nowelizującą”.

Ww. przepis nakłada na ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania obowiązek wydania rozporządzenia określającego warunki organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym w innych formach wychowania przedszkolnego, przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach integracyjnych, przedszkolach i szkołach lub oddziałach specjalnych oraz w ośrodkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy o systemie oświaty, uwzględniając szczególne potrzeby psychofizyczne i edukacyjne tych dzieci, rodzaje niepełnosprawności wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, szczegółowy zakres indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego oraz tryb jego opracowywania, a także zatrudnienie specjalistów do realizacji potrzeb ww. dzieci i młodzieży.

Rozporządzenie zastąpi dwa obecnie obowiązujące rozporządzenia:

- 1) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2014 r. poz. 392);
- 2) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2014 r. poz. 414).

Rozporządzenie co do zasady przewiduje w zakresie kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym analogiczne rozwiązania jak przyjęte w obecnie obowiązujących ww. rozporządzeniach.

W stosunku do obecnie obowiązujących przepisów, w rozporządzeniu proponuje się zmiany będące konsekwencją zmian wprowadzonych ustawą nowelizującą, zmiany uwzględniające niektóre postulaty rodziców dzieci niepełnosprawnych, nauczycieli, dyrektorów szkół, przedstawicieli organów sprawujących nadzór pedagogiczny i organizacji pozarządowych oraz zmiany o charakterze porządkującym.

W rozporządzeniu wprowadza się zmiany:

1) określenie „upośledzenie umysłowe” zastąpiono określeniem „niepełnosprawność intelektualna” (§ 1 pkt 1, § 2 ust. 4 i 5 rozporządzenia)

W rozporządzeniu zamiast określenia „upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym” użyto mniej stygmatyzującego określenia „niepełnosprawność intelektualna w stopniu odpowiednio lekkim, umiarkowanym lub znacznym”, zgodnie z intencją zmiany wprowadzonej w art. 1 pkt 2 lit. c ustawy nowelizującej, polegającej na dodaniu w art. 3 ustawy o systemie oświaty nowego pkt 18b. Zgodnie z powyższym przepisem, ilekroć w przepisach ustawy o systemie oświaty jest mowa o upośledzeniu umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, należy przez to rozumieć niepełnosprawność intelektualną w stopniu odpowiednio lekkim, umiarkowanym lub znacznym.

2) kształcenie, wychowanie i opieka w innych formach wychowania przedszkolnego (§ 2 ust. 1 pkt 6 i ust. 2, § 5 ust. 1 i 4, § 6 ust. 1 pkt 4 i 6, ust. 5, ust. 6, ust. 8 pkt 1 i ust. 10, § 7 ust. 2, 3, 5 i 6 oraz § 10 rozporządzenia)

W § 2 ust. 1 rozporządzeniu wskazano katalog jednostek systemu oświaty, w których jest organizowane kształcenie specjalne. W porównaniu z przepisami obecnie obowiązujących rozporządzeń z dnia 17 listopada 2010 r. katalog ten został uzupełniony o inne formy wychowania przedszkolnego, co jest konsekwencją zmiany art. 71b ust. 1 ustawy o systemie oświaty, wprowadzonej ustawą z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 7).

O rozwiązaniach dotyczące organizowania kształcenia specjalnego dzieci niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w innych formach wychowania przedszkolnego uzupełniono także przepisy § 2 ust. 2, § 5 ust. 1 i 4, § 6 ust. 1 pkt 4 i 6, ust. 5, ust. 6, ust. 8 pkt 1 i ust. 10, § 7 ust. 2, 3, 5 i 6 oraz § 10 rozporządzenia).

3) kształcenie specjalne oraz zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze w ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych (§ 2 ust. 5 rozporządzenia)

W § 2 ust. 5 rozporządzenia uporządkowano sytuację uczniów niepełnosprawnych uczęszczających do ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację odpowiednio obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, o których mowa w art. 2 pkt 5 ustawy o systemie oświaty.

W przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim zachowano dotychczasową regulację stanowiącą, że dla tej grupy dzieci i młodzieży w ww. ośrodkach organizuje się zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim (Dz. U. poz. 529), wydanym na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 231,

poz. 1375). Udział dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych uznaje się za spełnianie obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki (art. 16 ust. 7 ustawy o systemie oświaty), dlatego też dla tej grupy dzieci i młodzieży nie organizuje się kształcenia specjalnego, o którym mowa w rozporządzeniu. Oprócz zajęć rewalidacyjno-wychowawczych ww. ośrodki zapewniają uczniom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim zajęcia terapeutyczne i usprawniające ruchowo, zajęcia rekreacyjne oraz zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej (§ 37 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach – Dz. U. Nr 109, poz. 631).

Natomiast w przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym z niepełnosprawnościami sprzężonymi ww. ośrodki organizują kształcenie specjalne na warunkach określonych w rozporządzeniu, o czym stanowi § 2 ust. 5 pkt 1 rozporządzenia. Uczniowie ci bowiem realizują obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązek szkolny i obowiązek nauki na podstawie przepisów art. 16 ust. 8 ustawy o systemie oświaty, zgodnie z którym, na wniosek rodziców, dyrektor przedszkola, szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej, do której dziecko zostało przyjęte, może zezwolić, w drodze decyzji, na spełnianie przez dziecko odpowiednio obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem, oddziałem przedszkolnym lub inną formą wychowania przedszkolnego i obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą.

W związku z ww. regulacją doprecyzowano również w tym zakresie § 1 pkt 1 rozporządzenia.

4) kształcenie, wychowanie i opieka dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (§ 3 rozporządzenia)

W rozporządzeniu uporządkowano katalog jednostek systemu oświaty, w których organizuje się kształcenie, wychowanie i opiekę dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym. W § 3 ust. 1 rozporządzenia wskazano, że kształcenie, wychowanie i opiekę dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie organizuje się w: szkołach ogólnodostępnych, szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, szkołach integracyjnych, szkołach ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi (z tym że w szkołach ogólnodostępnych nie organizuje się oddziałów specjalnych dla ww. dzieci i młodzieży - § 3 ust. 3 rozporządzenia), szkołach specjalnych (z wyjątkiem szkół specjalnych przysposabiających do pracy, w których kształcić się mogą wyłącznie uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi, o czym stanowi § 2 ust. 4 rozporządzenia) oraz młodzieżowych ośrodkach wychowawczych. Natomiast w § 3 ust. 2 rozporządzenia wskazano jednostki systemu oświaty, w których organizuje się kształcenie, wychowanie i opiekę dla dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Są to: szkoły

ogólnodostępne, szkoły ogólnodostępne z oddziałami integracyjnymi, szkoły integracyjne, szkoły ogólnodostępne z oddziałami specjalnymi (z tym że w szkołach ogólnodostępnych nie organizuje się oddziałów specjalnych dla ww. dzieci i młodzieży), szkołach specjalnych (z wyjątkiem szkół specjalnych przysposabiających do pracy) oraz ośrodki: młodzieżowe ośrodki socjoterapii i specjalne ośrodki wychowawcze.

Z powyższego wynika, że kształcenie dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym organizuje się co do zasady we wszystkich typach szkół oraz w ściśle określonych ośrodkach, tj.:

- 1) w przypadku dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie - w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, które zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r. w sprawie rodzajów i szczegółowych zasad działania placówek publicznych, warunków pobytu dzieci i młodzieży w tych placówkach oraz wysokości i zasad odpłatności wnoszonej przez rodziców za pobyt ich dzieci w tych placówkach, są prowadzone dla tej grupy dzieci i młodzieży. Do ww. ośrodków kierowane są wyłącznie dzieci i młodzież niedostosowani społecznie zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania, przyjmowania, przenoszenia, zwalniania i pobytu nieletnich w młodzieżowym ośrodku wychowawczym (Dz. U. Nr 296, poz. 1755), wydanym na podstawie art. 81 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2014 r. poz. 382), w sytuacji kiedy sąd rodzinny orzeknie wobec nieletniego o umieszczeniu w młodzieżowym ośrodku wychowawczym;
- 2) w przypadku dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym - w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii oraz w specjalnych ośrodkach wychowawczych. Zgodnie ze wskazanym powyżej rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 maja 2011 r., młodzieżowe ośrodki socjoterapii są prowadzone dla dzieci i młodzieży, które z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym są zagrożone niedostosowaniem społecznym i wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i socjoterapii, natomiast specjalne ośrodki wychowawcze są prowadzone dla dzieci i młodzieży, które wymagają stosowania specjalnych oddziaływań wychowawczych, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęć rewalidacyjnych ze względu na występujące niepełnosprawności lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym.

5) zapewnienie integracji dzieci objętych kształceniem specjalnym ze środowiskiem rówieśniczym, w tym z dziećmi pełnosprawnymi (§ 5 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia)

W § 5 ust. 1 pkt 5 rozporządzenia proponuje się wskazanie, iż zadaniem przedszkoli, innych form wychowania przedszkolnego, szkół i ośrodków, do których uczęszczają dzieci i młodzież objęte kształceniem specjalnym, w ramach integracji ze środowiskiem rówieśniczym, jest zapewnienie integracji z dziećmi pełnosprawnymi. Niezależnie bowiem od formy kształcenia specjalnego, którą dziecko jest objęte, podejmowanie działań

integrujących, urzeczywistniających ideę włączenia społecznego wynikającą z postanowień Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r., a w szczególności art. 24 tej Konwencji, jest niezwykle istotne zarówno dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, jak i pełnosprawnych.

6) możliwość zmniejszenia liczby dzieci w oddziałach integracyjnych w przedszkolach i szkołach (§ 5 ust. 3 rozporządzenia)

W § 5 ust. 3 proponuje się wprowadzić przepis umożliwiający, za zgodą organu prowadzącego, zmniejszenie liczby dzieci, w tym dzieci niepełnosprawnych, w oddziale integracyjnym przedszkola lub liczbę uczniów, w tym uczniów niepełnosprawnych, w oddziale integracyjnym szkoły w stosunku do liczby określonej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61, poz. 624, z późn. zm.).

Rozwiązanie to ma umożliwić bardziej elastyczne podejście do liczby dzieci z różnymi rodzajami niepełnosprawności, będących uczniami ww. oddziałów przedszkoli i szkół, może się bowiem zdarzyć, że w danym oddziale integracyjnym w ciągu roku szkolnego liczba uczniów z niepełnosprawnościami obniży się i będzie niższa niż minimalna liczba wskazana w przepisach ww. rozporządzenia. W takiej sytuacji organ prowadzący będzie mógł wyrazić zgodę na dalsze funkcjonowanie danego oddziału integracyjnego ze zmniejszoną liczbą uczniów. Ponadto, zmniejszenie liczby uczniów z niepełnosprawnościami w oddziale może być podyktowane koniecznością zorganizowania pracy w sposób lepiej odpowiadający indywidualnym potrzebom i możliwościom tych uczniów, z uwzględnieniem specyfiki ich niepełnosprawności i związanych z tym trudności w funkcjonowaniu w grupach bardziej licznych. W przypadku szkół (oddziałów) integracyjnych ma to również związek z koniecznością zapewnienia wszystkim uczniom – niepełnosprawnym i pełnosprawnym – odpowiednio zorganizowanego procesu dydaktyczno-wychowawczego i opiekuńczego oraz zapewnienia im bezpieczeństwa.

7) liczba dzieci w grupie w innej formie wychowania przedszkolnego (§ 5 ust. 4 rozporządzenia)

W § 5 ust. 4 rozporządzenia wskazano, że liczbę dzieci w grupie zorganizowanej w innej formie wychowania przedszkolnego określają przepisy wydane na podstawie art. 14a ust. 7 ustawy o systemie oświaty, tj. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2010 r. w sprawie rodzajów innych form wychowania przedszkolnego, warunków tworzenia i organizowania tych form oraz sposobu ich działania (Dz. U. Nr 161, poz. 1080, z późn. zm.). Liczba ta wynosi od 3 do 25 dzieci.

8) dostosowanie programu wychowania przedszkolnego (§ 6 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia)

W § 6 rozporządzenia, w stosunku do obecnych regulacji, wprowadzono nowy przepis w ust. 1 w pkt 1, w którym wskazano, że indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny

opracowywany w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego określa zakres i sposób dostosowania programu wychowania przedszkolnego do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dziecka. Jest to spójne z brzmieniem art. 71b ust. 1b ustawy o systemie oświaty, w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą, wskazującym na obowiązek dostosowania dla ucznia objętego kształceniem specjalnym programu wychowania przedszkolnego w oparciu o indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, uwzględniający zalecenia zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego wydanym przez zespół orzekający działający w publicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym w publicznej poradni specjalistycznej.

9) zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami dziecka (§ 6 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia)

W § 6 ust. 1 pkt 6 rozporządzenia proponuje się doprecyzowanie, że określony w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym zakres współpracy nauczycieli i specjalistów z rodzicami dziecka dotyczy zadań, o których mowa w § 5 ust. 1 rozporządzenia, których realizacja jest obowiązkiem przedszkola, innej formy wychowania przedszkolnego, szkoły lub ośrodka. Z informacji przekazywanych przez rodziców dzieci niepełnosprawnych wynika bowiem, że dotychczasowe brzmienie tego przepisu rodziło nieprawidłowości w praktyce. Zdarzało się bowiem, że w oparciu o dotychczasowe brzmienie ww. przepisu, przerzucano na rodziców odpowiedzialność za realizację zadań, które powinny zostać zapewnione przez dyrektora przedszkola, szkoły lub ośrodka, nauczycieli lub specjalistów prowadzących zajęcia z dzieckiem (np. rodziców zobowiązywano do zapewnienia sprzętu specjalistycznego, opłacenia przeszkolenia kadry, zapewnienia opieki podczas zajęć edukacyjnych czy podczas przerw). Zaproponowane w ww. przepisie doprecyzowanie pozwoli na wyeliminowanie wszelkich nieprawidłowości w tym zakresie.

10) zajęcia rewalidacyjne (§ 6 ust. 2 rozporządzenia)

W § 6 ust. 2 wprowadzono regulację określającą, jakie zajęcia rewalidacyjne powinny być w szczególności uwzględnione w indywidualnych programach edukacyjno-terapeutycznych opracowywanych dla uczniów niewidomych, niesłyszących, z afazją lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera. W przypadku uczniów niewidomych są to w szczególności: nauka orientacji przestrzennej i poruszania się oraz systemu Braille'a lub innych alternatywnych metod komunikacji (§ 6 ust. 2 pkt 1). Natomiast dla uczniów niesłyszących lub z afazją należy zorganizować w szczególności naukę języka migowego lub innych alternatywnych metod komunikacji (§ 6 ust. 2 pkt 2), a z kolei dla uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera - zajęcia rozwijające umiejętności społeczne, w tym umiejętności komunikacyjne (§ 6 ust. 2 pkt 3). W praktyce zdarzało się bowiem, że nie zawsze indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny uwzględniał ww. zajęcia rewalidacyjne, których zapewnienie na każdym etapie kształcenia jest istotne z punktu widzenia potrzeb ucznia z ww. rodzajem niepełnosprawności. W indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym należy uwzględnić również inne rodzaje zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, jeżeli wynikają one z zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego lub

wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia dokonanej przez zespół, który tworzą odpowiednio nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści, prowadzący zajęcia z uczniem. Przewiduje się, że realizowanie powyższych zajęć przez przedszkola, inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły i ośrodki przyczyni się do poprawy efektywności pracy z dzieckiem niepełnosprawnym. Należy dodać, iż zajęcia rewalidacyjne stanowią szerokie spektrum zajęć usprawniających zaburzone funkcje, o charakterze terapeutycznym, wspomagającym rozwój dzieci i młodzieży z różnymi rodzajami niepełnosprawności, tj. ich rodzaj dostosowany jest do rodzaju niepełnosprawności uczniów oraz indywidualnych potrzeb konkretnego ucznia niepełnosprawnego.

Zajęcia rewalidacyjne dla uczniów z niepełnosprawnościami innymi niż wymienione w § 6 ust. 2 rozporządzenia organizuje się w zależności od indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych tych uczniów, określonych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego oraz indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym, np. uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, niemający deficytów w zakresie analizatorów odpowiednio wzroku, słuchu, mowy i potrafiący komunikować się z otoczeniem, będą realizowali zajęcia rewalidacyjne o innym charakterze niż uczniowie niewidomi, niesłyszący, z afazją lub z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera.

11) zmiana terminu opracowania indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (§ 6 ust. 5 rozporządzenia)

W § 6 ust. 5 rozporządzenia wprowadzono zmiany dotyczące terminu, w jakim opracowuje się indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny. W dotychczasowych regulacjach wskazano, że program ten opracuje się w terminie 30 dni od dnia złożenia w przedszkolu lub szkole orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego lub 30 dni przed upływem okresu, na jaki został opracowany poprzedni program. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego może być wydane w ciągu całego roku szkolnego i złożone w każdym czasie w jednostce systemu oświaty, także w okresie ferii letnich lub zimowych lub w procesie rekrutacji do danej jednostki.

W przypadku dziecka rozpoczynającego od początku roku szkolnego realizowanie wychowania przedszkolnego w przedszkolu lub innej formie wychowania przedszkolnego albo kształcenie w danej szkole czy ośrodku (czyli od 1 września) przewidziano, że indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny będzie opracowywany do 30 września danego roku szkolnego (§ 6 ust. 5 pkt 1). Jego opracowanie musi być bowiem poprzedzone dokonaniem przez nauczycieli i specjalistów danego przedszkola lub szkoły wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania dziecka (obejmującej np. funkcjonowanie dziecka podczas zajęć edukacyjnych, interakcji rówieśniczych). W sytuacji natomiast, gdy dziecko uczęszczające już do danego przedszkola, innej formy wychowania przedszkolnego, szkoły lub ośrodka, otrzyma orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w trakcie roku szkolnego, program powinien być opracowany w terminie 30 dni od dnia złożenia tego orzeczenia w danej jednostce systemu oświaty, do której dziecko uczęszcza (§ 6 ust. 5 pkt 2).

Może się również zdarzyć, że indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny zostanie opracowany na okres krótszy niż okres, na jaki zostało wydane orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, np. indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny opracowano na I etap edukacyjny (klasy I-III szkoły podstawowej), natomiast orzeczenie zostało wydane na okres całego kształcenia w szkole podstawowej (klasy I-VI). W takiej sytuacji, jeżeli dziecko nadal kontynuuje wychowanie przedszkolne w danym przedszkolu lub naukę w danej szkole na podstawie tego orzeczenia, nowy program opracowuje się 30 dni przed upływem okresu, na jaki został opracowany poprzedni program, co pozwoli na zachowanie ciągłości oddziaływań edukacyjno-terapeutycznych.

12) nauczyciel i specjalista prowadzący zajęcia z dzieckiem jako osoba koordynująca pracę zespołu opracowującego indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny (§ 6 ust. 6 rozporządzenia)

W § 6 ust. 6 rozporządzenia określono, że pracę zespołu, który tworzą odpowiednio nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści prowadzący zajęcia z uczniem, może, oprócz wychowawcy oddziału lub wychowawcy grupy wychowawczej, koordynować nauczyciel lub specjalista prowadzący zajęcia z uczniem, wyznaczony odpowiednio przez dyrektora przedszkola, szkoły lub ośrodka, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną – przez osobę kierującą inną formą wychowania przedszkolnego. Tym samym dookreślono, że koordynowanie pracy zespołu, jako zadanie merytoryczne, powinno należeć do obowiązków osoby, która prowadzi zajęcia z uczniem objętym kształceniem specjalnym, nie może to być natomiast inna osoba, która nie prowadzi takich zajęć. Zatem dyrektor może wyznaczyć osobę do koordynowania pracy zespołu opracowującego indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny wyłącznie spośród nauczycieli lub specjalistów prowadzących zajęcia z dzieckiem.

13) zwiększenie częstotliwości dokonywania oceny poziomu funkcjonowania ucznia (§ 6 ust. 9 rozporządzenia)

W § 6 ust. 9 rozporządzenia przewiduje się, że zespół nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów, prowadzących zajęcia z uczniem, będzie zobowiązany dokonać co najmniej dwa razy w roku szkolnym okresowej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, uwzględniając ocenę efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej udzielanej uczniowi oraz, w miarę potrzeb, dokonać modyfikacji indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego. Dotychczasowe przepisy przewidywały konieczność dokonania ww. oceny nie rzadziej niż raz w roku. Zwiększenie częstotliwości dokonywania oceny poziomu funkcjonowania dziecka objętego kształceniem specjalnym, poprzez zobowiązanie zespołu do dokonywania takiej analizy co najmniej dwa razy w roku, pozwoli na wcześniejszą korektę metod pracy z uczniem, a w konsekwencji na skuteczniejszą pomoc.

14) możliwość uczestniczenia rodziców dziecka w spotkaniach zespołu oraz obowiązek informowania rodziców o każdym spotkaniu zespołu (§ 6 ust. 10 rozporządzenia)

W § 6 ust. 10 rozporządzenia wprowadzono przepis zobowiązujący dyrektora przedszkola, szkoły lub ośrodka, a w przypadku innej formy wychowania przedszkolnego prowadzonej przez osobę prawną niebędącą jednostką samorządu terytorialnego lub osobę fizyczną – osobę kierującą inną formą wychowania przedszkolnego, do zawiadamiania rodziców ucznia albo pełnoletniego ucznia o terminie każdego spotkania zespołu i możliwości uczestniczenia w nim. Wprowadzono również prawo rodziców lub pełnoletniego ucznia do uczestniczenia w spotkaniach zespołu. Dotychczasowe regulacje wskazywały na możliwość udziału rodziców ucznia lub pełnoletniego ucznia w opracowaniu i modyfikacji programu oraz dokonywaniu wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, nie wskazywały natomiast na możliwość uczestniczenia w każdym spotkaniu zespołu. Nie było również obowiązku powiadamiania rodziców ucznia lub pełnoletniego ucznia o terminie spotkań zespołu. Na zasadność wprowadzenia ww. regulacji wskazują rodzice uczniów niepełnosprawnych. Obowiązek zawiadomienia rodziców lub pełnoletniego ucznia o terminie spotkania i możliwości uczestniczenia w nim przyczyni się do lepszego bieżącego monitorowania potrzeb dziecka, ułatwi i usprawni analizowanie ewentualnych problemów i trudności dziecka, a w konsekwencji spowoduje lepszą współpracę rodziców i zespołu sprzyjającą realizacji potrzeb dziecka.

15) nieujawnianie spraw poruszanych na spotkaniu zespołu (§ 6 ust. 12 rozporządzenia)

W § 6 ust. 12 rozporządzenia wprowadzono przepis zobowiązujący osoby biorące udział w spotkaniu zespołu do nieujawniania spraw poruszanych na spotkaniu, które mogą naruszać dobra osobiste ucznia, jego rodziców, nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i specjalistów, prowadzących zajęcia z dzieckiem, a także innych osób, które uczestniczą w spotkaniu zespołu np. przedstawiciela poradni psychologiczno-pedagogicznej. Poruszane podczas spotkania zespołu sprawy dotyczące ucznia np. jego stanu zdrowia, ograniczeń i trudności, służą bowiem wyłącznie właściwej organizacji kształcenia specjalnego dla ucznia i nie powinny być ujawniane osobom trzecim.

16) zatrudnianie dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia uczniów objętych kształceniem specjalnym, specjalistów, asystenta nauczyciela lub pomocy nauczyciela (§ 7 rozporządzenia)

Przepis § 7 reguluje kwestie związane z zatrudnianiem dodatkowo w przedszkolach, innych formach wychowania przedszkolnego oraz szkołach: nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego lub współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, specjalistów, asystentów nauczycieli lub pomocy nauczycieli.

W przypadku przedszkoli ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, przedszkoli integracyjnych, szkół ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi i szkół integracyjnych zachowano dotychczasowe rozwiązanie ustanawiające obowiązek zatrudniania w ww. jednostkach systemu oświaty dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego (§ 7 ust. 1 rozporządzenia).

W przypadku przedszkoli ogólnodostępnych, innych form wychowania przedszkolnego i szkół ogólnodostępnych, w których kształceniem specjalnym są objęci uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na autyzm, w tym zespół Aspergera, lub niepełnosprawności sprzężone, wprowadzono nowe rozwiązanie polegające na obowiązku zatrudnienia w ww. jednostkach systemu oświaty dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych, specjalistów, asystentów nauczycieli, o których mowa w art. 7 ust. 1e ustawy o systemie oświaty (w przypadku klas I-III szkoły podstawowej) lub pomocy nauczyciela, uwzględniając zalecenie zawarte w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego (§ 7 ust. 2 rozporządzenia).

Wprowadzenie powyższego rozwiązania wynika z konieczności pilnego objęcia ww. grup dzieci wsparciem ze strony osoby, która przyczyni się do lepszego funkcjonowania dziecka w przedszkolu, innej formie wychowania przedszkolnego czy szkole. Autyzm, w tym zespół Aspergera, jest zaburzeniem rozwojowym pojawiającym się we wczesnym dzieciństwie i obejmującym wszystkie sfery funkcjonowania dziecka. Objawy autyzmu utrudniają funkcjonowanie w grupie rówieśników i nabywanie przez dziecko wiedzy i umiejętności szkolnych. Wśród osiowych objawów autyzmu wyróżnić należy zaburzenia komunikacji (często dzieci nie porozumiewają się mową lub mówią w sposób niezrozumiały dla otoczenia), nieprawidłowe wzorce zachowań i zabawy. Uczeń z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, ma trudności z rozumieniem zachowań społecznych i emocji, tym samym często zachowuje się w sposób odmienny od rówieśników i nieoczekiwany, trudny dla otoczenia. Przyczynia się do tego także często inny sposób odczuwania bodźców (np. nadwrażliwość zmysłowa). Obecność dodatkowej osoby (nauczyciela, specjalisty, asystenta nauczyciela lub pomocy nauczyciela), która dobrze zna potrzeby dziecka i jego indywidualne wzory zachowań, pozwoli na odpowiednie kierowanie uwagą dziecka i właściwe reagowanie na jego zachowanie.

Z kolei niepełnosprawności sprzężone to występowanie u dziecka niesłyszącego lub słabosłyszącego, niewidomego lub słabowidzącego, z niepełnosprawnością ruchową, z niepełnosprawnością intelektualną albo z autyzmem co najmniej jeszcze jednej z wymienionych niepełnosprawności. Organizacja procesu kształcenia ww. dzieci musi zatem uwzględniać bardzo szerokie i zróżnicowane spektrum ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych. Powoduje to konieczność wsparcia ucznia z niepełnosprawnościami sprzężonymi w funkcjonowaniu w oddziale ogólnodostępnym poprzez zapewnienie obecności dodatkowo zatrudnionej osoby.

Dodatkowo zatrudnioną osobą, która zapewni lepsze funkcjonowanie w przedszkolu, innej formie wychowania przedszkolnego czy szkole dziecka z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, oraz dziecka z niepełnosprawnościami sprzężonymi, może być zarówno nauczyciel posiadający kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej współorganizujący kształcenie tego dziecka lub specjalista, ale może to być również asystent nauczyciela, o którym mowa w art. 7 ust. 1e ustawy o systemie oświaty (w przypadku klas I-III szkoły podstawowej) lub pomoc nauczyciela, w zależności od indywidualnych potrzeb dziecka. Analiza indywidualnych potrzeb dziecka może bowiem wskazywać na zasadność zapewnienia wsparcia ze strony ww. nauczyciela czy specjalisty, którego przygotowanie w danej dziedzinie będzie mieć kluczowe znaczenie we wsparciu ucznia w codziennym funkcjonowaniu w szkole np. specjalisty w zakresie konkretnej metody pracy z dzieckiem (terapeuty behawioralnego, socjoterapeuty, specjalisty w zakresie orientacji przestrzennej itp.) czy tłumacza języka migowego. Natomiast w przypadku gdy dziecko potrzebuje wyłącznie wsparcia w zakresie wykonywania czynności samoobsługowych czy przemieszczania się zasadne może być zatrudnienie np. pomocy nauczyciela.

Wprowadzenie tego rozwiązania przyczyni się do zapewnienia uczniom z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, oraz uczniom z niepełnosprawnościami sprzężonymi, uczęszczającym do przedszkoli ogólnodostępnych, innych form wychowania przedszkolnego i szkół ogólnodostępnych realizacji ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uwarunkowanych ww. niepełnosprawnościami. Korzyści z wprowadzenia tego rozwiązania będą także zauważalne dla pozostałych uczniów oddziału, do którego uczęszcza uczeń z ww. niepełnosprawnością, np. lepsza koncentracja podczas zajęć, uczenie się modelowych zachowań wspierających osobę niepełnosprawną.

Warto w tym miejscu podkreślić, iż obecnie w szkołach i przedszkolach ogólnodostępnych i innych formach wychowania przedszkolnego, w których nie ma oddziałów integracyjnych, i w których uczą się uczniowie z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi, pomimo możliwości i wysokiego finansowania z budżetu państwa, zasadniczo nie są zatrudniani nauczyciele posiadający kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia tych uczniów. Na ponad 7 tys. takich jednostek, w 92% z nich nie wykazano żadnego etatu ww. nauczyciela.

Zgoła odmienna sytuacja jest w szkołach, przedszkolach lub innych formach wychowania przedszkolnego, w których są oddziały integracyjne, i w których uczy się co najmniej jeden uczeń z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi. Z około 2 tys. takich jednostek około ¼ nie wykazało nauczyciela posiadającego kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej zatrudnionego w celu współorganizowania kształcenia tych uczniów (przy czym w przypadku szkół podstawowych i gimnazjów jest to zjawisko o wiele rzadsze). Ok. 70% tych jednostek wykazało więcej niż jeden etat ww. nauczyciela.

Ponadto należy zaznaczyć, iż wprowadzenie obowiązku zatrudniania dodatkowych osób w celu wsparcia dziecka z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, lub z niepełnosprawnościami sprzężonymi stanowi pierwszy etap planowanych, kompleksowych zmian zmierzających docelowo do zapewnienia każdemu dziecku niepełnosprawnemu

kształcącemu się w przedszkolach ogólnodostępnych, innych formach wychowania przedszkolnego i szkołach ogólnodostępnych wsparcia ze strony dodatkowo zatrudnionej osoby.

Rozporządzenie dotyczy również sytuacji uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na inne niepełnosprawności, czyli uczniów niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych, słabowidzących, z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, oraz z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym, oraz uczniów posiadających orzeczenie wydane ze względu na niedostosowanie społeczne lub zagrożenie niedostosowaniem społecznym, uczęszczających do przedszkoli ogólnodostępnych, innych form wychowania przedszkolnego i szkół ogólnodostępnych. W przypadku ww. uczniów zachowano dotychczasowe rozwiązanie polegające na możliwości zatrudniania w ww. jednostkach systemu oświaty dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia dzieci niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, za zgodą organu prowadzącego. Jednocześnie umożliwiono zatrudnienie dodatkowo w ww. jednostkach systemu oświaty specjalistów, asystenta nauczyciela, o którym mowa w art. 7 ust. 1e ustawy o systemie oświaty (w przypadku klas I-III szkoły podstawowej) lub pomocy nauczyciela. Na zatrudnienie ww. osób również wymagana będzie zgoda organu prowadzącego (§ 7 ust. 3 rozporządzenia).

Nauczyciele posiadający kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej zatrudniani w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego (w przypadku przedszkoli ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, przedszkoli integracyjnych, szkół ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi i szkół integracyjnych) oraz w celu współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (w przypadku przedszkoli ogólnodostępnych, innych form wychowania przedszkolnego i szkół ogólnodostępnych) będą realizowali analogiczne jak dotychczas zadania. Zadania te zostały określone w § 7 ust. 4 rozporządzenia.

W rozporządzeniu zachowano również rozwiązanie, zgodnie z którym to dyrektor przedszkola lub szkoły będzie wyznaczał zajęcia edukacyjne oraz zintegrowane działania i zajęcia, które będą realizowane przez nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej wspólnie z innymi nauczycielami lub w których nauczyciele ci będą uczestniczyć. Wyznaczając ww. zajęcia i działania, dyrektor szkoły lub przedszkola będzie kierował się indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz możliwościami psychofizycznymi uczniów objętych kształceniem specjalnym (§ 7 ust. 5 rozporządzenia).

W przypadku zatrudnienia w przedszkolu, innej formie wychowania przedszkolnego lub szkole specjalisty lub pomocy nauczyciela, zadania dla nich będzie określał dyrektor przedszkola lub szkoły, kierując się indywidualnymi potrzebami uczniów wynikającymi z zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego oraz wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia (§ 7 ust. 6 rozporządzenia).

Ponadto, w rozporządzeniu, w stosunku do dotychczas obowiązujących regulacji, wprowadzono obowiązek uwzględniania każdorazowo przy zatrudnianiu dodatkowego

nauczyciela posiadającego kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej, specjalisty, asystenta nauczyciela czy pomocy nauczyciela zaleceń określonych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.

Proponuje się, aby ww. przepisy § 7 weszły w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

17) brak regulacji dotyczącej dostosowania warunków i form egzaminów zewnętrznych

W rozporządzeniu nie reguluje się – tak jak dotychczas - kwestii związanych z dostosowywaniem warunków i formy sprawdzianu oraz egzaminów: gimnazjalnego, maturalnego i potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym, zgodnie z zakresem upoważnienia zawartym w art. 71b ust. 7 pkt 2 ustawy. Kwestie powyższe reguluje rozdział 3b ustawy o systemie oświaty, wprowadzony ustawą nowelizującą, oraz rozporządzenia wydane na podstawie art. 44zzza i art. 44zzzv ustawy o systemie oświaty.

18) regulacje przejściowe (§ 8 - § 10 rozporządzenia)

W § 8 rozporządzenia zachowano dotychczasową regulację, zgodnie z którą uczniowie z chorobami przewlekłymi, zaburzeniami psychicznymi, zaburzeniami zachowania i zagrożeni uzależnieniem, posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy rozpoczęli naukę w szkole integracyjnej, oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej, szkole specjalnej lub oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej jeszcze przed dniem 1 września 2011 r., mogli kontynuować naukę w tej szkole lub oddziale do ukończenia szkoły danego typu.

Z kolei przepis § 9 rozporządzenia wskazuje, że indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne opracowane dla uczniów na podstawie przepisów dotychczas obowiązujących rozporządzeń Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r., należy dostosować do wymogów wynikających z rozporządzenia, w terminie do dnia 30 września 2015 r.

Natomiast przepis § 10 rozporządzenia, przewiduje że w okresie od 1 września 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. będzie – tak jak dotychczas – możliwość zatrudnienia dodatkowo w przedszkolach ogólnodostępnych, innych formach wychowania przedszkolnego i szkołach ogólnodostępnych nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej, za zgodą organu prowadzącego. Jednocześnie w okresie tym będzie również możliwość zatrudnienia, za zgodą organu prowadzącego, specjalistów, asystentów, o których mowa w art. 7 ust. 1e ustawy o systemie oświaty, lub pomocy nauczyciela. Konieczność wprowadzenia tego przepisu wynika z faktu, iż nowe rozwiązania w zakresie zatrudniania dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia uczniów objętych kształceniem specjalnym, specjalistów, asystentów nauczycieli lub pomocy nauczyciela, określone w § 7, wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

Proponuje się, aby rozporządzenie weszło w życie z dniem 1 września 2015 r., gdyż z tą datą wchodzi w życie upoważnienie zawarte w art. 71b ust. 7 pkt 2 ustawy o systemie oświaty, w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą. Natomiast przepisy regulujące kwestie związane z dodatkowym zatrudnianiem w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych oraz w innych formach wychowania przedszkolnego nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej, specjalistów, asystentów nauczycieli lub pomocy nauczycieli, proponuje się, aby weszły w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

Projekt rozporządzenia został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. poz. 979). Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem.

Projekt rozporządzenia nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597) i w związku z tym nie podlega notyfikacji.

Przedmiot rozporządzenia nie jest objęty zakresem regulacji prawa Unii Europejskiej.